

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Reports

گزارشها

بهرام رحمانی
۱۰ سپتمبر ۲۰۲۱

سیزدهمین دادگاه حمید نوری در ستکهلم!

روز چهارشنبه هفدهم شهریور ۱۴۰۰ برابر با هشتم سپتامبر ۲۰۲۱ جلسه دادگاه حمید نوری، متهم به مشارکت در اعدام هزاران زندانی سیاسی، ادامه یافت.

قتل عام دسته جمعی زندانیان سیاسی در گوهردشت از هشتم مرداد شهریور ۱۳۶۷ آغاز شده بود. در جلسه دادگاه امروز، سیامک نادری از جان به دربرندگان زندانیان دهه شصت شمسی به عنوان شاکی در جایگاه قرار گرفت و به سؤالهای دادستان پرونده پاسخ داد. سیامک نادری هوادار سازمان مجاهدین خلق بود و از نخستین کسانی است که پس از کشتار تابستان ۱۳۶۷ آزاد شد. بنابر گفته وکیل نادری، او چند سال از زندان خود را در انفرادی گذرانده و به شدت شکنجه شده بود از جمله توسط حمید نوری.

سیامک نادری از جمله کسانی است که در تابستان ۱۳۶۷ مقابل هیات مرگ قرار گرفت. وی از سال ۱۳۶۱ تا ۱۴ شهریور ۱۳۶۷ در زندان گوهردشت زندانی بود. اتهام او هواداری از سازمان مجاهدین، ۱۰ تومان کمک مالی و فروش نشریه مجاهد بود. نادری ۲۰ آذر ۱۳۶۷ از زندان اوین آزاد شده است.

در آغاز جلسه سیزدهم یان مارشون وکیل سیامک نادری از بازماندگان کشتار ۱۳۶۷ توضیح داد که موکل او در سال ۱۳۶۰ به هفت سال زندان محکوم شده بود. سیامک دوران زندان خود را در اوین، گوهردشت و قزل حصار طی کرده بود.

نادری در این جلسه درباره مواجهه مستقیم خود با حمید نوری با نام مستعار «عباسی» توضیح داد و به نقش و سمت او در زندان پرداخت.

نادری ۲۰ آذر ۱۳۶۷ از زندان اوین آزاد شده است. مارتینا وینسلور، دادستان پرونده از نادری خواست درباره نقشه، بندهای زندان گوهردشت و همچنین دوران کشتار زندانیان سیاسی در زندان توضیح دهد.

«مارتینا بنگتسون» (دادستان)، از شاکی خواست که به دادگاه بگوید چه اتفاق افتاد؟ وقتی دستگیر شد. نادری گفت: زمانی که برای خرید ساک مادرنگی برای خواهر کوچکاش رفته بود، در برگشت به منزل، دستگیر می شود و به

کمیت هرندی برده می‌شود. او را در آنجا به مدت چهار ماه شکنجه می‌کنند و بعد او را به زندان اوین می‌فرستند. نادری، بهمن ۱۳۶۱ از زندان اوین به زندان قزل‌حصار و از آنجا نیز به زندان گوهردشت فرستاده می‌شود.

نادری گفت: «اعدام‌ها اوایل در جایی به نام نانوائی آغاز شده بود. بچه‌هایی که در فرعی بودند دیده بودند که اعدام‌ها در نانوائی آغاز شد. داوود لشکری، حمید عباسی و پاسدارها با فرغون‌ها پر از طناب‌های کلفت به آنجا می‌رفتند. اما چون آنجا کوچک بود، بعد اعدام‌ها را به حسینییه منتقل کردند.»

نادری می‌گوید از یکی از بندها به سمت جایی اشراف داشتند که کانتینرهایی برای حمل اجساد زندانیان می‌آوردند. سیامک نادری در ادامه صحبت‌هایش گفت: «زندان گوهردشت زبانش مورش است. روز هفت هشت ساعت مورش می‌زدیم. از بندهای دیگر خبر آمد که حمید عباسی دادیار جدید است.»

کد مورش روشی برای انتقال پیام و اطلاعات است که در آن با ضرب گرفتن حروف الفبا را می‌سازند. این روش در تلگراف استفاده می‌شود و بین زندانیان سیاسی رایج بود.

او گفت اولین بار آذر ماه ۱۳۶۶ حمید نوری را مستقیماً دیده است. نادری گفت به یکی از پاسدارها که با چند رشته کابل به سرش می‌زده اعتراض کرده و حمید عباسی گفته «خفه شو. کثافت منافق.» نادری اضافه کرد که او به عنوان اعتراض مقاومت می‌کند و سپس حمید نوری و چند پاسدار دیگر حمله می‌کنند و دیگر زندانیان را می‌زنند.

نادری گفت: هشتم مرداد که اعدام‌ها آغاز شده صدای یکی از زندانیان را شنیده که فریاد می‌زند بچه‌ها ما را محاکمه کردند و می‌خواهند آن‌ها را اعدام کنند.

او گفت: آن‌ها روز بعد هنوز شک داشتند اعدام‌ها آغاز شده تا این‌که از طریق مورش زهرا خسروی یکی از زندانیان سیاسی زن به او گفته: «دارند اعدام می‌کنند و بیست دقیقه فرصت داده‌اند تا وصیت‌نامه بنویسد.»

نادری ادامه داد که بعدتر «داوود لشکری و حمید عباسی به بند ما می‌آمدند و ۱۰ نفر ۱۰ نفر می‌بردند. سرانجام از ۵۳ نفر زندانی بند ما چند نفر ماندند.»

او گفت در آن زمان ما «دیگر فهمیده بودیم که هیات عفو نیست و دارند اعدام می‌کنند.»

نادری درباره حضورش در جلسه هیات مرگ اعدام‌های سال ۶۷ گفت که دقیقاً به خاطر ندارد که عباسی (نوری) او را به آن جلسه برد یا فردی به نام ناصرین، اما پس از برداشتن چشم‌بند، چهار نفر را در برابر خود می‌بیند که آن زمان نمی‌شناخت.

نادری گفت چهار نفر در مقابلش نشسته بودند که در آن لحظه هیچ کدام را نمی‌شناخته است و چند سال بعد آن‌ها را شناخته است: حسینعلی نیری (حاکم شرع وقت)، مرتضی اشراقی (دادستان وقت)، ابراهیم رئیسی (معاون وقت دادستان) و همچنین مصطفی پور محمدی نماینده وزارت اطلاعات.

نادری درباره چگونگی جان بدر بردن از اعدام‌ها گفت زیر فشار «هیات مرگ» حمله مجاهدین به ایران (عملیات مرصاد) و سازمان مجاهدین خلق را محکوم کرده است.

او گفت حضور او در برابر «هیات مرگ» سه تا پنج دقیقه طول کشیده است.

نادری گفت در دوره اعدام‌ها «صدای قهقهه» ناصرین و حمید عباسی در راهرو می‌پیچید و بلند می‌گفتند: «خمینی عزیزم بگو تا خون بریزم.»

سیامک نادری، همچنین درباره نخستین مواجهه خود با حمید نوری در پاییز ۱۳۶۶ گفت زندانیان با کد مورش به یکدیگر خبررسانی می‌کردند و از این طریق به او خبر رسیده بود که حمید عباسی (نوری) دادیار جدید زندان است و بعد در اولین رویارویی، حمید عباسی را با پیراهنی سفید و یک تکه چوب ۴۰ سانتی مقابل خود می‌بیند.

نادری در ادامه به حضور یک پاسدار هم در نخستین مواجهه خود با حمید نوری اشاره کرد و گفت آن فرد در میان زندانیان به «پاسدار حقوق بشر» معروف بود چون همه را کتک می‌زد و «فحش رکیک» می‌داد و می‌گفت برخوردش «مطابق حقوق بشر» است.

نادری توضیح می‌دهد که ساختار زندان گوهردشت مانند «هزار پا» طراحی شده است. او روی نقشه نشان داد که سر هزارپا ساختمان «حسینیه» است که گفته می‌شود اعدام‌ها آنجا انجام شده است.

او گفت که روز اول اعدام‌ها در «آشپزخانه» زندان انجام شد نه سالن حسینیه. سیامک نادری توضیح داد که به آن اتاق «نانوایی» می‌گفتند و همبندی‌های او دیده بودند که با فرغون طناب‌های کلفت را به نانوایی می‌بردند.

نادری خطاب به دادگاه گفت: «ببخشید دستانم می‌لرزد.» او سپس توضیح داد که به دلیل کوچک بودن ساختمان «نانوایی» اعدام‌ها در روزهای بعد در حسینیه زندان انجام شد.

پیش‌تر وبسایت روزنامه آلمانی «دیتسایت» در گزارش مشروحی به محاکمه حمید نوری در دادگاه ستکهلم پرداخته و از جمله با سیامک نادری گفت‌وگو کرده بود.

دیتسایت با اشاره به دهه شصت خورشیدی نوشت، در اواخر دهه هشتاد میلادی هزاران دگراندیش و زندان سیاسی در زندان‌های ایران کشتار شدند. اکنون یکی از مظنونین آن جنایت در برابر دادگاه قرار گرفته است. او به دام یکی از افرادی افتاده است که از آن کشار جان به در برده است.

این روزنامه سپس توضیح می‌دهد، روز ۹ نوامبر ۲۰۱۹ حمید نوری، ۵۹ ساله، با تهریش خاکستری در هواپیمایی در فرودگاه تهران نشسته بود. به دلیل یک اختلال جزئی هواپیما نمی‌توانست بلند شود. نوری تاخیر هواپیما را به داماد سابق خود خبر داد. او بعداً عین همین مطلب را به پلیس نیز گفت.

نادری توضیح می‌دهد که به‌نظرش برای اولین‌بار در آذر ۱۳۶۶، نه ماه قبل از شروع کشتارها بود که متهم فعلی، یعنی حمید نوری را دید. در آن زمان او در یک سلول معمولی به‌همراه دیگران نگهداری می‌شد. نادری می‌گوید: «برای سرحال نگهداشتن خودمان، مخفیانه نرمش می‌کردیم.» یک‌بار موقع انجام نرمش، حمید نوری با شش یا هفت نگهبان وارد سلول آن‌ها شد. از نظر نگهبان‌ها، ورزش نشانه مقاومت و به‌همین خاطر ممنوع بود. نادری را به یک اتاق دیگر منتقل کردند. حمید نوری که آن‌موقع به او عباسی می‌گفتند به‌همراه چهار یا پنج نفر دیگر او را برای ساعت‌ها زیر مشتش و لگد می‌گیرند.

حسین حبری دیکتاتور پیشین چاد هم‌زمان با دادگاه حمید نوری به‌دلیل داشتن در کشتار تابستان ۱۳۶۷ در زندان درگذشت.

دو هفته پیش خبر مرگ حسین حبری، دیکتاتور پیشین چاد، منتشر شد. او به اتهام جنایت علیه بشریت دوران حبس ابد را در زندانی در چاد سپری می‌کرد به‌کود ۱۹ مبتلا و بر اثر ابتلا به آن به بیمارستان منتقل شد و درگذشت.

حسین حبری دیکتاتور سابق چاد ۲۵ سال پس از سقوطش محاکمه شد. این محاکمه حاصل سال‌ها تلاش و صیوری قربانیان، خانواده‌ها و سازمان‌های مردمی و غیردولتی بود.

«ایبفوتا» ۱۲ ژوئیه ۱۹۸۵ وقتی تنها ۲۳ سال داشت بازداشت شد. او بورس تحصیلی را از آلمان گرفته بود و قصد مسافرت به آلمان را داشت که دولت حبری به او ظنین شد که مبادا از طرفداران مخالفان دولت باشد.

به جای رفتن به دانشگاه، ابتدا دو هفته را در ایستگاه پلیس سیاسی-معروف به DDS گذراند، بعد به زندان منتقل شد. بدون دسترسی به خانواده یا وکلایش.

ایبفو تا چهار سال در زندان ماند. او را مجبور می‌کردند تا هر روز جسد دیگر زندانیانی را که زیر شکنجه می‌مردند یا اعدام می‌شدند دفن کند.

سازمان‌های حقوق بشری از جمله دیده‌بان حقوق بشر می‌گویند که بین سال‌های ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۰ و در زمان ریاست جمهوری حسین حبری، هزاران نفر در چاد بدون هیچ گناهی و به‌صورت غیرقانونی زندان، شکنجه و حتی کشته شدند. حسین حبری حدود هشت سال بر چاد حکومت کرد تا این‌که دولتش توسط ادريس دبی سقوط کرد و به سنگال گریخت. حکومت تک‌حزبی حبری که مورد حمایت امریکا و فرانسه بود به منزله سپر حفاظتی در برابر معمر قذافی در لیبی دیده می‌شد.

حبری در مدت حکومتش از هیچ قساوتی چشم‌پوشید، از موج پاکسازی نژادی گرفته تا شکنجه و تجاوز و حتی برده‌داری جنسی.

کمیته حقیقت‌یاب سال ۱۹۹۱ تشکیل شد. این کمیته دولت حبری را در مورد ۴۰ هزار مرگ مسئول دانست. همچنین به شکنجه سیستماتیک زندانیان متهم کرد. ده سال بعد و در سال ۲۰۰۱ دیده‌بان حقوق بشر به پرونده‌های پلیس سیاسی DDS دست یافت. این پرونده‌ها شامل نام ۱۲۰۸ نفر بودند که در بازداشتگاه کشته شده یا جان باخته بودند. همچنین ۱۲۳۲۱ مورد نقض حقوق بشر حاصل تجزیه اطلاعات این پرونده‌ها بود.

کمیسیون حقیقت‌یاب همچنین حبری را متهم کرد که در روزهای پیش از فرار به سنگال خزانه ملی را خالی کرده و با خود برده است.

دهه‌ها طول کشید تا قربانیان شانس آن را یافتند که حسین حبری را به دادگاه بکشانند. از سال ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶ چندین دادگاه برای رسیدگی به اتهامات حبری که حول جنایت علیه بشریت بود در اروپا و آفریقا تشکیل شد و عدالت‌خواهی شاکیان پرونده بارها به تأخیر افتاد، این دادگاه‌ها با اعتراض و تمسخر حبری همراه بود. در یکی از این محاکمات حبری پیش از شروع محاکمه فریاد زد: «مرگ بر امپریالیست‌ها»

در نهایت آخرین دادگاه حبری که به محکومیت او انجامید سال ۲۰۱۳ تشکیل شد اما سه سال تا آغاز جلسه محاکمه طول کشید. نخستین جلسه دادگاه سال ۲۰۱۶ و در سنگال برگزار شد.

اتهام حبری جنایت علیه بشریت، شکنجه و جنایات جنگی بود. دادگاه فوریه سال ۲۰۱۳ به همت سنگال و اتحادیه آفریقایی برای تعقیب قضایی «فرد یا افرادی» که بیش‌ترین مسئولیت را در جنایات بین‌المللی در چاد بین سال‌های ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۰ بر عهده داشتند، تشکیل شده بود.

دادگاه یا تریبونال ویژه آفریقایی براساس توافقی بین اتحادیه آفریقایی و سنگال تشکیل شد. هدف از تشکیل چنین دادگاهی محاکمه جنایات بین‌المللی بود که بین ۷ ژوئن ۱۹۸۲ تا اول دسامبر ۱۹۹۰ در چاد صورت گرفته بود. این تاریخ مصادف با دوران ریاست جمهوری حسین حبری است.

این نخستین باری بود که در کشوری رهبر سابق کشوری دیگر محاکمه می‌شد. حبری اتهامات را رد کرد و دادگاه را نمایشی مضحک خواند و در دادگاه سکوت اختیار کرد. ده‌ها هزار مدرک در دادگاه ارائه شد که نشان می‌داد حبری از شکنجه و کشتار هزاران نفر از مردم چاد به دلایل سیاسی کاملاً مطلع بوده است.

در همان دادگاهی که حبری محاکمه شد، تعدادی از ماموران پلیس سیاسی سابق چاد هم به اتهاماتی نظیر شکنجه و قتل زندانیان سیاسی محاکمه شدند.

پرونده خبری نشان داد که با ائتلاف و همکاری قربانیان و سازمان‌های غیرانتفاعی، با سرسختی و ایستادگی، و با تصور و فراموش نکردن می‌توان شرایط سیاسی را برای تعقیب قضایی موفقیت‌آمیز جهانی ایجاد کرد. حتی اگر متهم رهبر سابق کشوری باشد.

پرونده و محاکمه خبری همچنین بر مشکلات عملی و تکنیکی که بر سر راه دادخواهی و تشکیل دادگاه است نورتایاند. ابیفوتا، در زمان محاکمه خبری با همسر و چهار فرزندش و سگی که نامش را CPI (مخفف دادگاه بین‌المللی جنایات) گذاشته در چاد زندگی می‌کند.

او همراه با یک صد قربانی دیگر به سنگال رفتند و توانستند در دادگاه حضور یافته و علیه خبری شهادت دهند. کلمنت ابیفوتا، چهار سال در زندان بود و او را مجبور به دفن جسد دیگر زندانیانی می‌کردند که زیر شکنجه جان داده بودند. کنفرانس خبری پس از یکی از دادگاه‌های خبری - ژوئیه ۲۰۰۸ عکس از خبرگزاری فرانسه) ابیفوتا روزی که بازداشت شده بود را چنین به خاطر می‌آورد:

«پلیس سیاسی چاد من را بازجویی کرد، از آن‌ها خواستم با حسین خبری دیدار کنم، به من گفتند ممکن نیست.» او می‌گوید به‌عنوان کسی که بدون هیچ پرونده‌ای بازداشت و زندانی شده بود به خود می‌گفته روزی که از این‌جا خلاص شوم، حق را خواهم گرفت و عدالت‌خواهی می‌کنم. ابیفوتا ۲۷ سال برای عدالت‌خواهی صبر کرد.

حسین خبری در دادگاه به حبس ابد در زندان کپ مانوئل سنگال محکوم شد. قربانیان سال‌ها در داخل چاد بدنبال دادخواهی بودند اما دادگاه خبری نشان داد که در دنیای امروز خارج از مرزها نیز می‌توان دادخواست.

هفته پیش روز ۲۴ اوت در حالی که تنها یک هفته از تولد ۷۹ سالگی‌اش می‌گذشت بر اثر ابتلا به بیماری کوید-۱۹ درگذشت.

اکنون در موردی مشابه و پس از ۳۳ سال در ستکهم خانواده قربانیان وقایعی که در سال‌های دهه ۶۰ شمسی در زندان‌های ایران گذشت به دادخواهی آمده‌اند.

این نخستین باری است که یکی از متهمان به دست داشتن در کشتار زندانیان سیاسی در تابستان ۱۳۶۷ محاکمه می‌شود. حمید نوری در دهه شصت دادیار قوه قضاییه جمهوری اسلامی بود و طبق اظهارات زندانیان سیاسی سابق و بازماندگان کشتار دهه شصت، او دستیار فردی به‌نام «ناصریان» بوده است. بر اساس اسناد، مدارک و شهادت بازماندگان، حمید نوری در آن زمان با نام مستعار «حمید عباسی» در جریان اعدام‌های سال ۶۷ در زندان گوهردشت مشارکت داشت.

در دوره‌ای که حمید نوری در سمت دادیار در دستگاه قضایی جمهوری اسلامی فعالیت می‌کرد، چندین هزار زندانی از گروه‌های مختلف سیاسی اعدام شدند و به‌طور مخفیانه در گورهای دست‌جمعی دفن شدند.

نوری متهم به مشارکت مستقیم و فعال در آزار، شکنجه و اعدام زندانیان سیاسی در جریان کشتار جمعی زندانیان سیاسی در سال ۱۳۶۷ در زندان‌های اوین و گوهردشت است.

لازم به یادآوری است که حمید نوری ۱۸ آبان ۱۳۹۸-۹ نوامبر ۲۰۱۹ به ظن مشارکت در کشتار زندانیان سیاسی هنگام ورود به فرودگاه ستکهم بازداشت شد. او به اتهام نقض فاحش قوانین بین‌المللی (جنایت جنگی) و قتل در این دادگاه محاکمه می‌شود.

پیش‌بینی می‌شود که دادگاه نوری حدود ۹۰ جلسه ادامه داشته باشد.